

KLASSEKAMPEN

Ansvarlig redaktør: Bjørgulv Braanen

Daglig leder: Marga van der Wal

Nyhetssejere: Kjell-Erik N. Kallset og Mari Skurdal

Kulturredaktør: Sarah Sørheim

Utenriksredaktør: Eline Lønnå

Utgitt av © Klassekampen AS.

Ettertrykk og elektronisk videre distribusjon forbudt uten etter særskilt avtale.

Suverenitet

■ En nasjons suverenitet og selvstendighet vernes av landets konstitusjon eller grunnlov, men hvis suvereniteten skal opprettholdes over tid og ikke bli redusert til tomme ord i en lovtekst, må den kontinuerlig voktes og vernes, i store som i små saker. Justisminister Knut Storbergets redegjørelse for Stortinget om ambassadesaken representerer i så henseende en betenkelig skjødesløshet i hvordan norsk suverenitet håndheves.

■ I redegjørelsen til Stortinget gikk Knut Storberget langt i å legitimere en fremmed makts overvåking av norske borgere på norsk jord, også når det, som i dette tilfellet, har skjedd langt utenfor ambassadens eget område. Justisministeren gjør selvfølgelig rett i å påpeke at ambassader representerer sin stat på fremmed territorium, og at de derfor har rett til å iverksette sikkerhetstiltak for å hindre angrep eller annen skade på ambassadebygningen eller dens ansatte. Men det følger ikke av folkeretten at ambassader har rett til å opprette egne overvåkingsstasjoner utenfor ambassadens områder eller å ha agentkorps som overvåker og tar bilder av folk i lovlige politiske demonstrasjoner, langt utenfor det som med rimelighet kan defineres som ambassadens nærområde.

■ Det er bekymringsfullt at såkalte USA-venner, som for eksempel VGs Olav Versto og kommentator Asle Toje, ikke ser ut til å forstå at et lands suverenitetshevdelse også må utøves overfor allierte og «vennligsinne» makter. Versto og Toje må gjerne anbefale en ytterliggående USA-vennlig norsk politikk, men det betyr ikke at norske myndigheter bør se gjennom fingrene med brudd på norsk suverenitet fordi den utføres av amerikanere eller nordmenn i amerikansk tjeneste. Hvis man aksepterer slike krenkelser fra én makt, vil det i en skjerpet konfliktsituasjon bli utnyttet av andre, mindre «vennligsinne» stater. Et lands suverenitetshevdelse må være konsekvent og forutsigbar, uavhengig av hvilket land som «tar seg til rette». Og det er Politiets Sikkerhetstjenestes fordømte plikt å ha full oversikt over alle former for spionasje og overvåking som utføres av fremmed makt i Norge og rapportere det til landets politiske myndigheter.

BJØRGULV BRAANEN

Det endelige oppbruddet

Kalenderen

20. NOVEMBER

Han var den store russiske forfatteren av psykologisk realisme. I dag er det 100 år siden Leo Nikolajevitsj Tolstoj døde omkranset av et hundretall journalister hjemme hos stasjonsmesteren i Astapovo.

Tolstoj ble født 9. september 1828 på familiegodset i Jasnaja Poljana i

Tula-regionen til en av Russlands mest kjente familier. Bøndene var livegne. Han ble tankemessig formet under Europa-turen 1860-61 da han hadde Victor Hugo som hadde skrevet «De elendige». Det ble en lang reise gjennom det historiske-filosofiske storverket «Krig og fred» (1868-69)

og moralfilosofiske spørsmål i ekteskapsromanen «Anna Karenina»

Tolstoj, 1908

(1878). Tolstoj ble en moralsk autoritet, en humanistisk regime- og krigsmotstander som ble sensurert.

Han undret seg over gudstroen, levde enkelt og brøyt opp fra familie og hjem midt på vinteren i en alder av 82 år. Hans asketiske vandring ble kort. Han fikk lungebe-

tennelse og døde få dager etter, fylt av morfin og kamfer. **PMJ**

FNs utviklingsrapporter er svært viktige, men har sine svakheter.

FN på sitt beste

Torild Skard
FOKUS

Ilgjen kan norske lesere glede seg. Vi er fortsatt på topp. Norge er verdens beste land å bo i, ifølge FNs utviklingsprogram, UNDP.

Det er 20. år på rad at UNDP utgir sin rapport om menneskelig utvikling. Etter et tiår med gjeld, strukturtilpasning og krise i mange utviklingsland lanserte FN rapporten i 1990 som et mottrekk til den snevre økonomiske tenkningen i IMF og Verdensbanken.

Mennesket må i sentrum, forlangte UNDP. Utviklingen må ikke bare dreie seg om brutto nasjonalprodukt, men menneskelig velferd og frihet. De lagde en indeks for menneskelig utvikling, HDI, som omfattet forventet levealder, utdanning og inntekt. UNDPs rapport var radikal da den kom første gang, og HDI ble grepet med entusiasme av regjeringer, sivilsamfunn, forskere og medier. Siden har rapportene preget tenkning og politikk over hele verden. I tillegg til den globale er det laget over 600 regionale og nasjonale med data og analyser.

UNDP nøyer seg ikke med en enkel indeks. Den globale rappor-

ten presenterer en gullgrube av statistikk over ulike sider av menneskelig utvikling. I tillegg har den gått i dybden på sentrale tema som økonomisk vekst, forbruk, ny teknologi, globalisering, sikkerhet, klima, demokrati, menneskerettigheter, kulturell frihet, vannkrisen, utviklingsmål og migrasjon. I 1995 ble forskjellene mellom kvinner og menn gjort til en hovedsak, og dette har vært fulgt opp siden.

Rapportene har satt sentrale spørsmål som ellers ble neglisjert, på dagsorden: at økonomisk vekst ikke nødvendigvis fører til menneskelig framskritt, at framskritt er mulig uten rask vekst, og at dagens utvikling fører til store ulikheter innen og mellom land, dype forskjeller mellom kjønnene og ekstrem fattigdom i deler av verden. I 2010 rapporten «Nasjonene

«Utgangspunktet er grunnleggende individualistisk»

nes virkelige rikdom» har UNDP sett på de siste 40 årene og konkluderer med at det ikke fins én enkelt oppskrift på suksess. Veiene til et bedre samfunn er mangfoldige. Og UNDP har laget flere indekser: for ulikhet i menneskelig utvikling, kjønnsulikhet og flerdimensjonal fattigdom.

UNDPs rapport for menneskelig utvikling ble utformet av den pakistanske økonom Mahbub ul Haq og hans venn Amartya Sen fra India sammen med andre utviklingstenkere. Hovedtanken er at

utviklingen må gi folk større valgfrihet. De må ha mulighet for god helse, utdanning og en anstendig levestandard. Ved å fokusere på menneskelig velferd og frihet har arbeidet deres bidratt til å gi utviklingen verden over et mer menneskelig ansikt.

Men det er svakheter: De sosiale indikatorene i HDI er bare sosiale i en viss forstand. De gir innsikt i viktige sider av folks levekår, mulighetene samfunnet gir menneskene til å utvikle seg og ha skapende liv. Men utgangspunktet er grunnleggende individualistisk. Individene er alene. De sosiale sammenhengene folk inngår i, kontakten med andre mennesker, gruppetilhørighet og motsetninger er ikke inkludert på en systematisk måte. Dermed får vi ikke tak i folks avhengighet av hverandre og gjensidige støtte, hvordan fellesskap gir mening og retning til livene våre, hvordan det kreves sosial trygghet for at frihet skal være mulig, og hvordan maktforhold påvirker valgene våre. Det blir vanskelig å få ordentlig grep om vold og konflikt, sosial isolasjon, diskriminering og nedverdige. Og spørsmålet står åpent hvordan de som ikke er velfungerende voksne, og de som tar seg av barn og unge, sjuke, handikappede og gamle skal få reell valgfrihet. Selv om rapportene har omfattende dokumentasjon og analyser, mangler sentrale deler av kvinners – og menns – virkelighet. Rapportene kan leses på nett (www.undp.org). Kanskje de en dag også tar for seg styrking av fellesskap og omsorg?

Torild Skard,

Seniorforsker i Nupi og tidl. FN-direktør

Doonesbury

av G.B. Trudeau

Denne stripen sto første gang på trykk 1. juli 2009